

Moldova: Studiu de piață

IASCI
International Agency for
Source Country Information

CIVIS
Centru de Analize și Investigații
Sociologie, Politologie și Psihologie

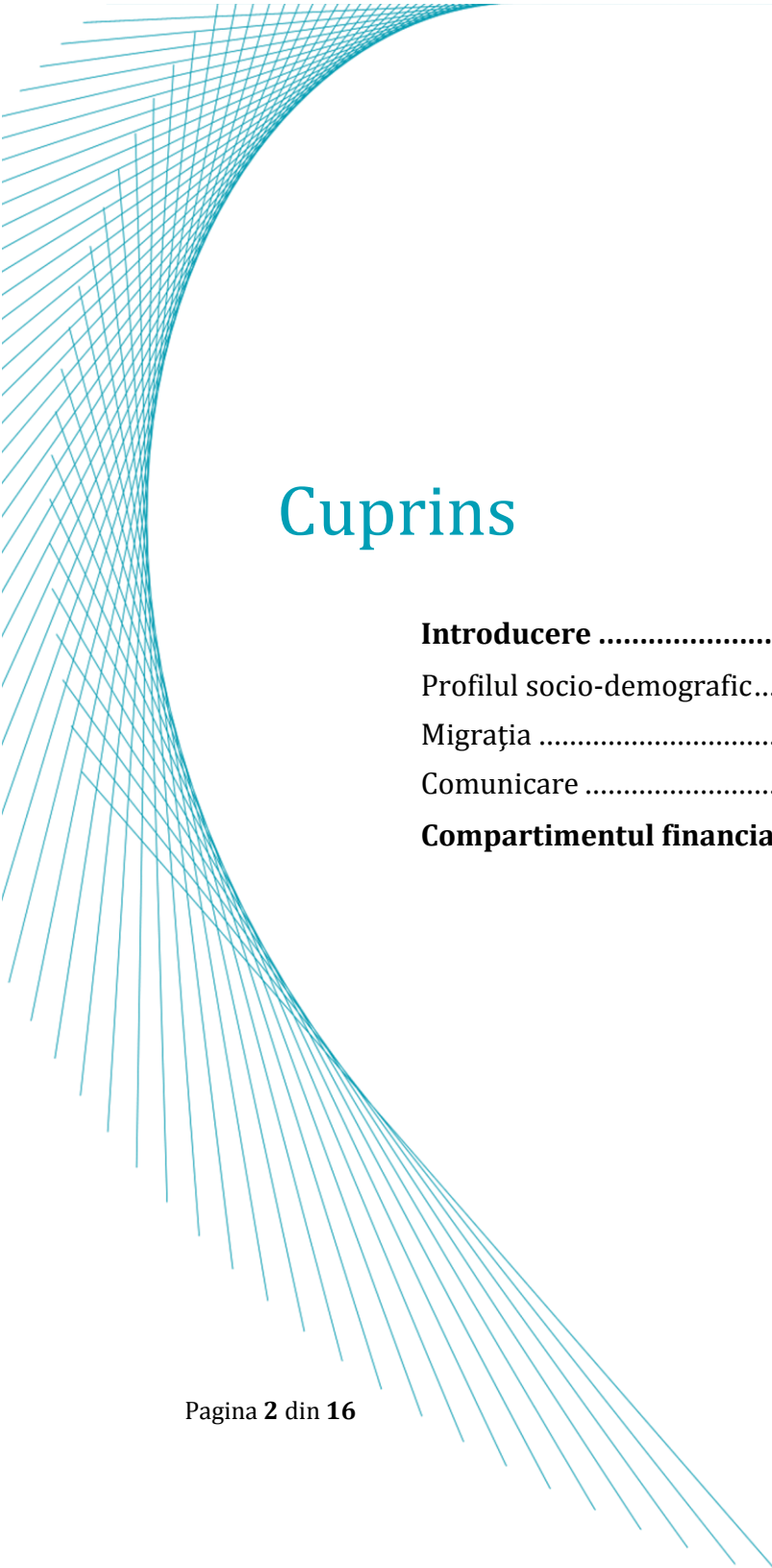
Anexa I

Studiul gospodăriilor casnice

Viena, noiembrie 2010

Nicolaas de Zwager
Wolfgang Gressmann
Ruslan Sintov

Cuprins

Introducere	3
Profilul socio-demografic.....	3
Migrația	3
Comunicare	6
Compartimentul financiar	8

Introducere

Profilul socio-demografic

Sondajul gospodăriilor casnice a fost realizat în octombrie 2009 și a inclus 1200 gospodării din toate regiunile țării. 80% din gospodării¹ au fost selectate în baza criteriului prezenței unuia sau mai multor membri ai gospodăriei care lucrează peste hotare pe termen lung (cel puțin un an). Celelalte 20% gospodării reprezintă un grup de control și nu au avut nici un membru al familiei care să lucreze peste hotare (situația valabilă pentru anul 2009²).

În corespundere cu obiectivele proiectului de cercetare, a fost utilizat un eșantion probabilist, aleatoriu și multistadial care a exclus migranții sezonieri și cei care practică migrația pe termen scurt. Astfel, pentru estimarea totală a fluxurilor financiare și a altor parametri, raportul numeric al acestei categorii de migranți (sezonieri și de scurtă durată) trebuie să fie identificat cu acuratețe, utilizând informația din cercetările disponibile și literatura de specialitate.

Persoana interviuată în cadrul studiului gospodăriilor casnice a fost capul gospodăriei sau alt membru al familiei care îi exercită atribuțiile. Respondenții au fost chestionați față în față și domiciliu în baza unui chestionar structurat (*pentru informație suplimentară despre metodologia utilizată, rugăm să studiați documentul separat care conține o descriere detaliată*).

64.5% respondenți au fost persoane de sex feminin, iar 35.5% - persoane de sex masculin.

Profilul socio-demografic a gospodăriilor studiate este reprezentativ pentru întreaga populație a Republicii Moldova (legat de grupul țintă al sondajului DEVINPRO – gospodării cu migranți pe termen lung), în privința mediului de reședință (rural/urban, regiune), starea civilă, nivelul de studii și mărimea gospodăriei.

Mărimea media a gospodăriei cu migranți este de 2,8 persoane care se află în Moldova și 1,4 persoane care se află în țara de migrațiune (sau 4,2 persoane în total), majoritatea fiind de vârstă 18 – 45 ani (pentru grupul de control mărimea medie a gospodăriei este de 3,4 persoane în total).

Migrația

Modelul migraționist pentru Moldova ilustrează o distribuție echilibrată între bărbați și femei (51% bărbați și 49% femei). Membrii familiei aflați în migrațiune sunt preponderent fie capul familiei de sex masculin/feminin (41,6%) fie fiul/fiica lor (42.4%).

Așteptările acestor gospodării de migranți ca membrii lor să se întoarcă pentru totdeauna în Moldova sunt foarte mari, comparativ cu alte țări studiate, înregistrând o medie de 89%.

În unison cu cercetările anterioare, 83,6% din migranți remit bani de peste hotare, iar 14,4% nu transferă bani în țara de origine. Rata cea mai înaltă a remitențelor este în cazul moldovenilor care lucrează în Portugalia, Rusia și Franța. Rata cea mai mică s-a înregistrat în cazul migranților care lucrează/trăiesc în țările vecine – Ucraina și România.

¹ Eroarea maximă de eșantionare este $\pm 3.2\%$.

² Eroarea maximă de eșantionare este $\pm 6.6\%$.

Aproape jumătate din migranții pe termen lung din Moldova lucrează în țările CSI (49%)

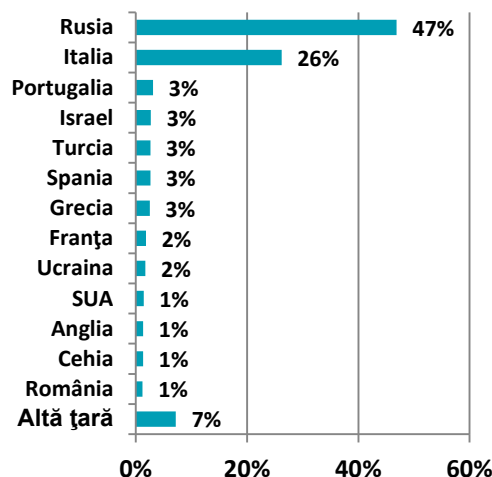

Diagrama 1: „În care țară de migrațiune locuiește această persoană [migrantul]?”

Majoritatea migranților din Moldova lucrează în domeniul construcțiilor (38). Sectorul dat este urmat de ajutorul casnic (28,1%), servicii și turism (17,5%). Procentul minim este înregistrat de agricultură (3,4%) și industrie (9,9%). 93,5% din migranții moldoveni lucrează în calitate de angajați, iar 6,5% se consideră a fi auto-angajați. Studiul a înregistrat un număr surprinzător de mic (3,7%) de migranți moldoveni care nu lucrează, luând în considerație faptul că studiul a fost realizat în perioada de vârf a crizei financiare globale.

Majoritatea migranților moldoveni se consideră a fi lucrători ‘necalificați’ (58,9%), iar 34,1% se consideră ‘calificați’...

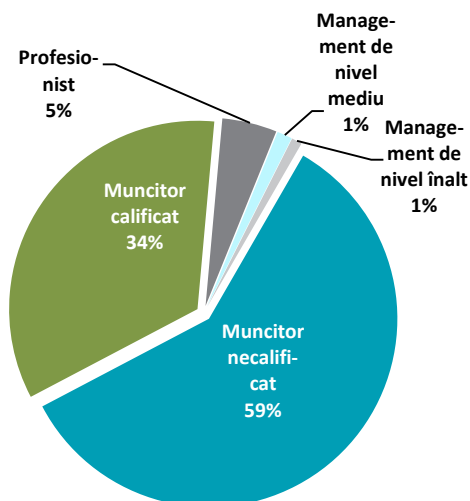

Diagrama 2: “Care este nivelul de ocupație al acestei persoane [migrantul] în țara de migrație?”

Doar 4,7% din migranți se consideră a fi ‘profesioniști’, și doar 2,2% sunt angajați în funcții de management de nivel mediu și înalt. Contrar literaturii existente, aceste date preliminare ar indica un efect limitat de „exod de creieri” în rezultatul migrației și necesită o analiză suplimentară.

Migranții moldoveni au locul de reședință, preponderent, în capitala sau alte centre urbane mari în țările de migrațiune. În Rusia, clusterul principal al migranților este format în Moscova (75,6%) și St. Petersburg (10,7%). În Italia, clusterul migranților moldoveni este localizat în orașele de nord cum este Rome, Milano, Padua,

Bologna (42,9%). În Franța, 69,6% din migranții moldoveni locuiesc în Paris. Totuși, în Portugalia, Cehia, Spania, Grecia și România, procesul de urbanizare este opus, dat fiind faptul că majoritatea migranților nu sunt concentrați în anumite orașe.

Factorii economici, care „împing” migranții să plece la muncă peste hotare, au fost indicați de 72,2% din respondenți. Dificultățile legate de angajare în câmpul muncii în Moldova formează motivul principal pentru migrare (27,5% din răspunsuri). Deteriorarea nivelului de trai este al doilea motiv după importanță pentru migrare (23,5%).

Acești factori se reflectă în motivele de alegere a țării de migrațiune. Primele trei motive se referă la ...

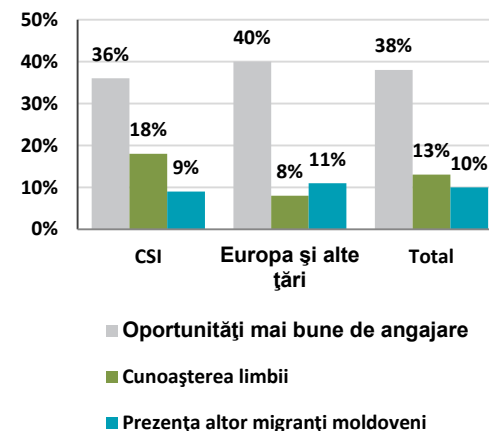

Diagrama 3: “De ce membrii familiei dvs. au optat pentru [țara în care se află în prezent] în calitate de principala țară de migrație?” (Ierarhizat)

După cum se vede în diagrama de mai sus, cunoașterea limbii ruse sau romane (13% din răspunsuri) și suportul acordat de alți migranți moldoveni (10%) au jucat roluri importante pentru migranți în alegerea țării în care să plece la muncă.

Fiind întrebați, “Dvs. sau alt membru al familie dvs. intenționează să migreze?”, următoarea imagine s-a conturat ...

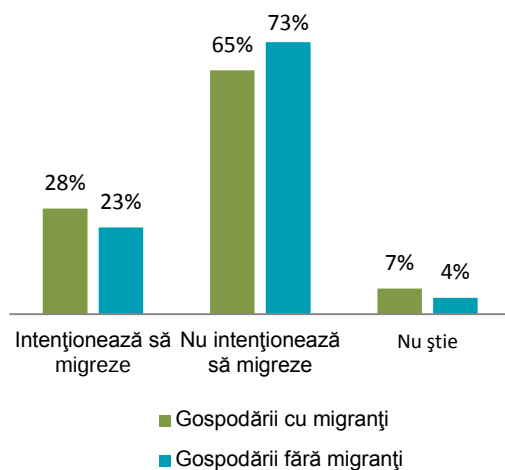

Diagrama 4: “Dvs. sau alt membru al familie dvs. intenționează să plece la muncă peste hotare?”

Aceste procente sunt mai mici decât cele prezentate în literatura existentă și pot fi rezultat fie al actualei crize economice globale sau al politicilor migraționiste mai stricte spre Uniunea Europeană.

Dacă se ia în considerare țara preferată de migrare, atunci se conturează următorul model

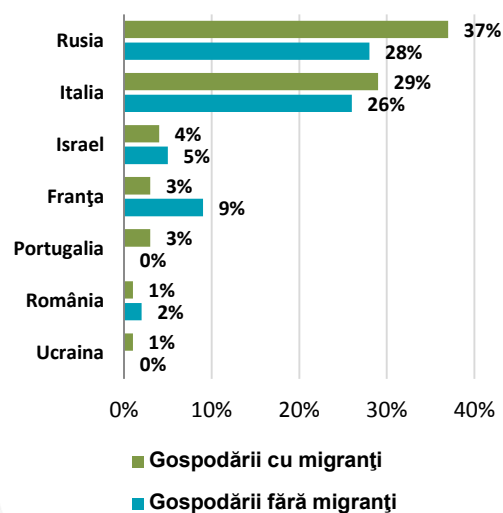

Diagrama 5: „Dacă da, în ce țară doresc să migrez?”

Atragem atenție asupra procentului mic de preferințe pentru România și Ucraina, în pofida afinităților culturale și a altor factori de ordin istoric, situație ce merită mențiune specială și o analiză ulterioară aparte.

Comunicare

37,9% din migranții moldoveni vizitează Moldova odată sau de două ori pe an, iar 31,0% vin în Moldova de 3-4 ori în decursul anului. Un procent mic (9,4%) de respondenți au indicat că membrii migranți ai familiei lor niciodată nu au venit acasă din momentul plecării, iar 19,6% vin în Moldova mai rar de odată pe an.

Datele menționate indică o situație contradictorie cu opinia general acceptată și

reflectată în literatura existentă, marea majoritate a migranților moldoveni au statut legal în țara de migrațiune.

La nivel de tendințe, atragem atenție asupra faptului că migranții moldoveni din țările CSI vizitează mai des Moldova în decursul anului (formează categoria vizitatorilor regulați), fluxul cel mai înalt de vizite revenind lunilor aprilie și ianuarie (în perioada sărbătorilor de Paști, Anul Nou și Crăciun). Migranții care lucrează în țările Uniunii Europene de asemenea vizitează regulat Moldova, în special în decursul lunilor august,

Aproximativ 80% din gospodăriile cu migranți comunică cu membrii familiei lor care lucrează peste hotare

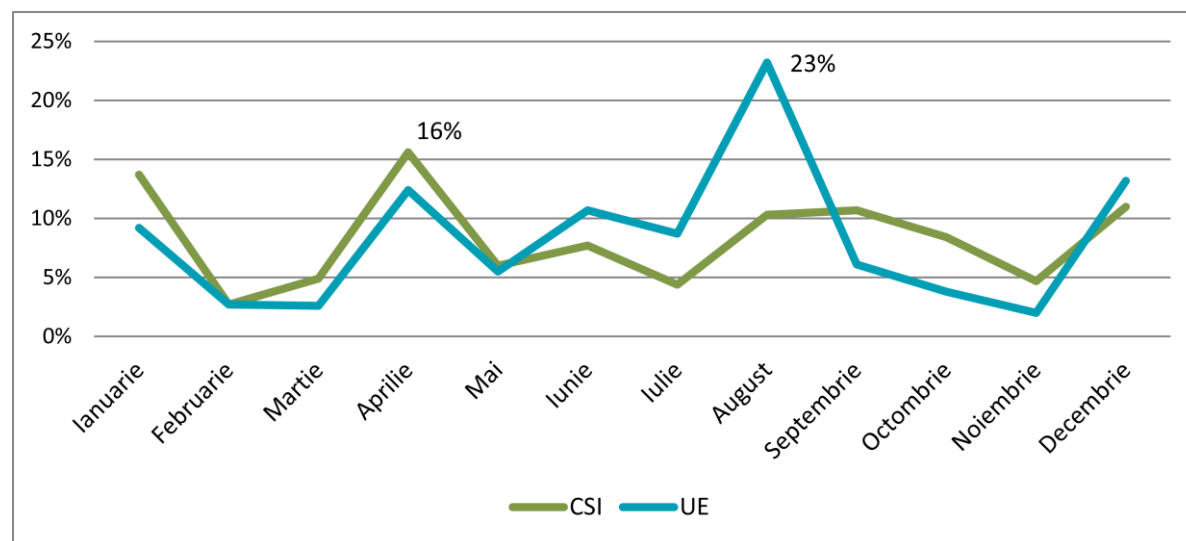

Diagrama 6: „În ce luni ale anului membrii familiei dvs. revin, de obicei, în Moldova? (răspuns multiplu)”

decembrie și aprilie. În fine, 76,7% din gospodăriile cu migranți cunosc prieteni sau vecini care, de asemenea, se află în migrațiune cu o durată de un an și mai mult.

Gospodăriile moldovenești utilizează următoarele mijloace de comunicare cu membrii familiei lor în migrațiune

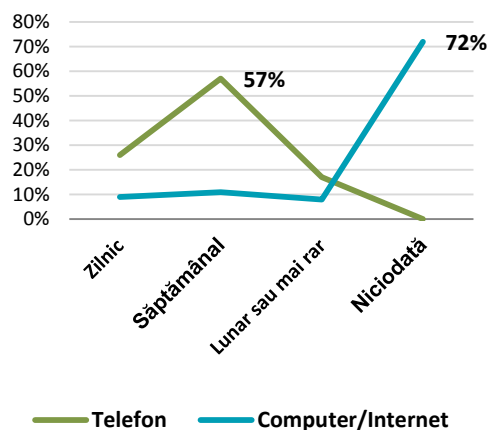

Diagrama 7: "Cât de des utilizați următoarele mijloace de comunicare cu membrii familiei care au migrat?"

Gospodăriile cu migranți și membrii lor care lucrează peste hotare mențin legături strânse, și după cum a fost menționat, se atestă un nivel înalt al intenției de a reveni în țară pentru trai permanent. Studiul de față evidențiază următoarele practici de comunicare ale membrilor familiei care sunt în Moldova cu membrii familiei care au migrat:

- Aceștia sunt foarte tradiționali în practica lor de comunicare. După cum este ilustrat în

digrama de mai sus, majoritatea (72.2%) niciodată nu utilizează Internetul, iar telefonul este modalitatea preferată de comunicare. Este important de menționat că 83,3% din gospodăriile comunică cel puțin odată pe săptămână cu membrii lor de peste hotare.

- 43,6% din membrii gospodăriilor în Moldova 'deseori' și 33,4% 'uneori' discută întrebările financiare cu membrii care au migrat.

Fiind întrebați "Credeți că membrii familiei

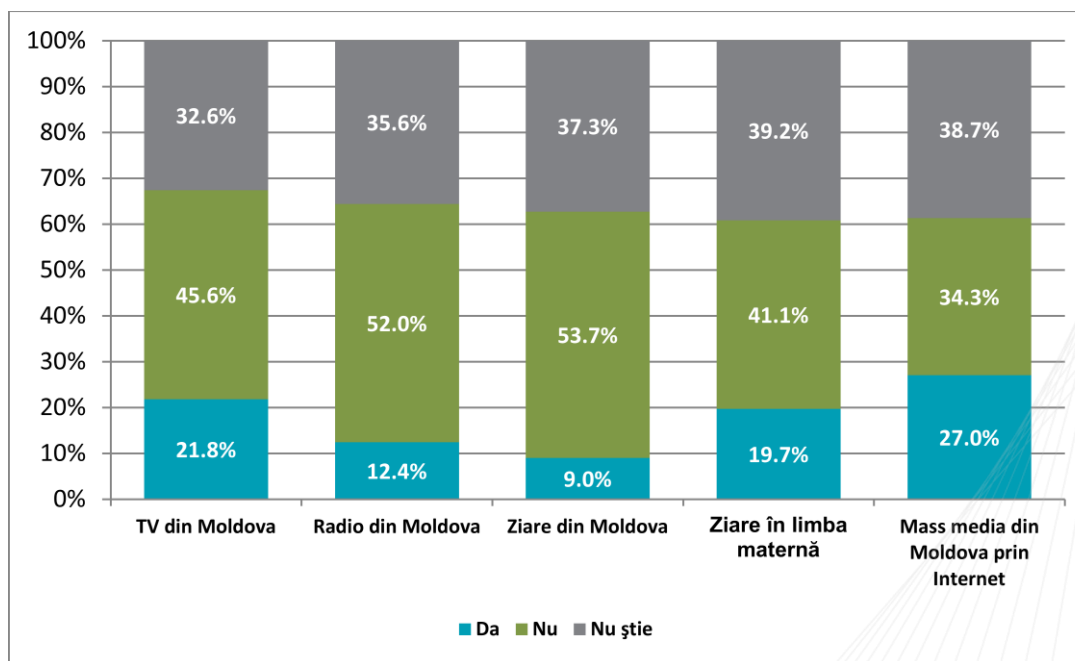

Diagrama 8: "Credeți că membrii familiei dvs., care au migrat, au acces regulat la următoarele surse media?"

dvs., care au migrat, au acces regulat la următoarele surse media?", următoarea imagine se conturează

Problema accesului migranților la surse de informare necesită studii suplimentare. Totuși, aceste date preliminare se pare să indice faptul că migranții moldoveni sunt deserviți relativ prost de mass media, comparativ cu alte grupuri de migranți studiați (de exemplu, migranții din Albania, Kosovo, BiH).

Compartimentul financiar

Situația financiară generală a gospodăriilor din Moldova, din perspectiva abilităților lor de a satisface necesitățile de bază, este ilustrată în diagrama de mai jos. De menționat că există o corelație pozitivă dintre beneficierea de transferuri de peste hotare și percepția de a fi în stare să satisfacă necesitățile de bază.

Cu toate acestea, 38% din gospodării, care beneficiază de transferuri de peste hotare, descriu situația lor financiară drept 'insuficientă' sau 'deloc suficientă'

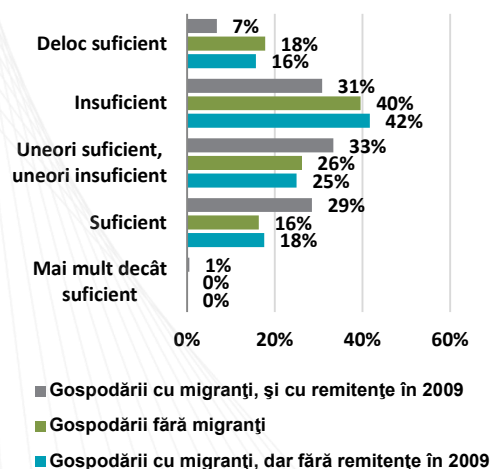

Diagrama 9: "În general, situația financiară a gospodăriei dumneavoastră este suficientă pentru a satisface toate necesitățile de bază?"

Fiind rugați să estimeze toate sursele de venit lunar al gospodăriei pentru anul 2009, următoarea imagine s-a conturat

VENITUL LUNAR AL GOSPODĂRIEI Toate sumele sunt în MDL	Gospodării cu migranți (primesc bani de peste hotare)	Gospodării fără migranți	Gospodării cu migranți (nu primesc bani de peste hotare)
# gospodării (HH)	857	225	108
# membri ai gospodăriei în Moldova	2437	764	285
	(2,8 persoane/HH)	(~3,4 persoane/HH)	(2,64 persoane/HH)
Inclusiv # copii:	686	165	41
	(~0,8 copii/HH)	(~0,7 copii/HH)	(~0,6 copii/HH)
Salarii din sectorul public	686	1,169	1,078
Salarii din sectorul privat	339	882	479
Pensii	268	396	374
Indemnizații sociale	31	68	62
Muncă ocazională	132	286	194
Auto-angajat (non-agricol)	56	98	95
Sector agricol	191	(69% =0) 267	(68% =0) 249
Business	(99.3% = 0) 47	(99% =0) 33	(99% = 0) 6.5
Arendă/venit din proprietate	(99% = 0) 46	(96% =0) 63	(99% = 0) 1
Toate transferurile de peste hotare	3,087	0	0
Împrumut	47	73	56
Alte surse	30	24	31
a. Total indicat de respondenți:	5,201	3,359	2,625
b. Total calculat din suma itemilor	4,960	3,359	2,626
- Diferența dintre a și b:	241	0	1
- Răspunsul la întrebarea de control 44:	5,200	NA	2,625
c. Venitul mediu per gospodărie:	5,120	3,360	2,625
d. Venitul mediu per membru:	1,829	988	1,010

Diagrama 10: "Puteți să estimați venitul mediu lunar al gospodăriei dumneavoastră în anul 2009, care provine din TOATE sursele menționate?"

Cu o medie de 5,120 MDL pe lună, venitul familiilor cu migranți care trimit bani acasă în Moldova este cu 34,4% mai mare decât venitul familiilor fără migranți

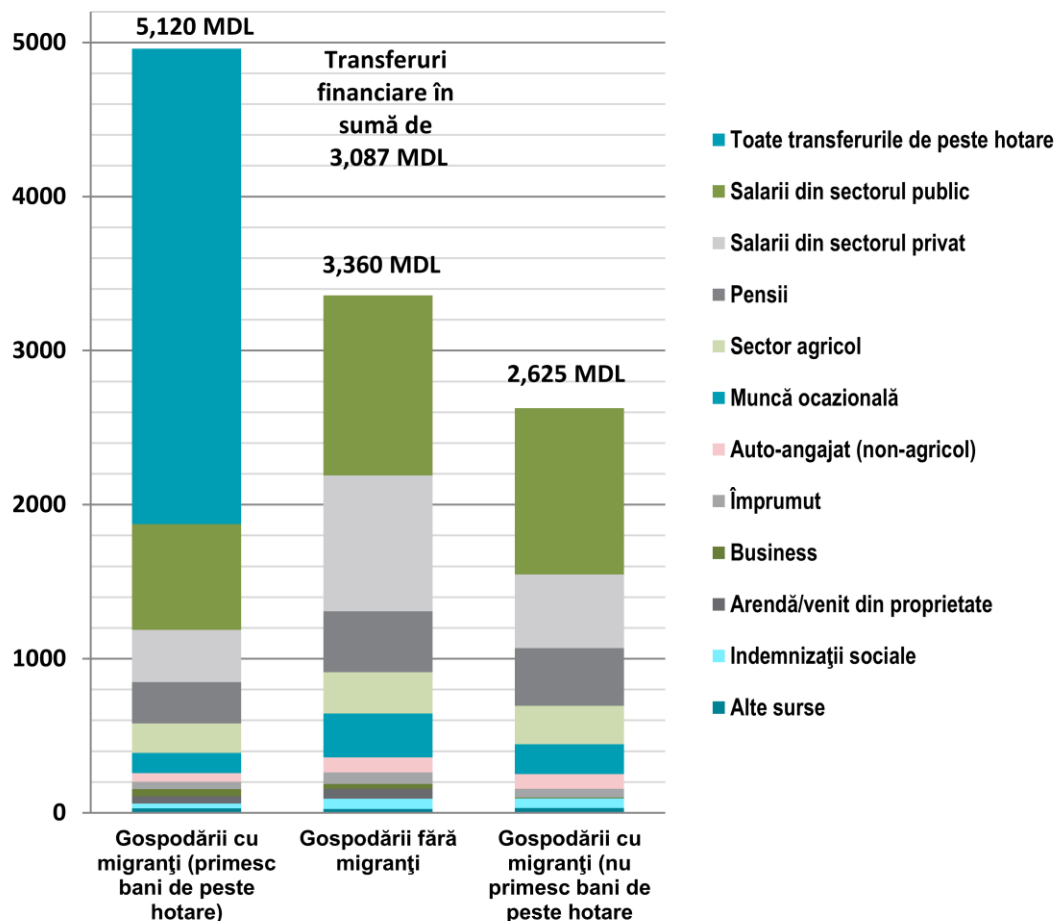

Diagrama 11: "Puteți să estimați venitul mediu lunar al gospodăriei dumneavoastră în anul 2009, care provine din TOATE sursele menționate mai jos?"

Când comparăm familiile cu migranți care nu au acces la transferuri de peste hotare cu familiile care beneficiază de ajutor financiar de la migranți, diferența venitului urcă la 48,7%. Această constatare necesită o analiză suplimentară a informației disponibile în alte cercetări pentru a determina cauzalitatea. O explicație a acestei diferențe ar putea fi structura de vârstă, care este mai mare în cazul gospodăriilor cu migranți, decât a gospodăriilor fără migranți.

Fiind rugați să estimeze modul cum a fost alocat venitul (adică bugetul gospodăriei) lunar al gospodăriei în 2009 (vezi Diagrama 12 din pagina următoare), constatăm un model clar. În linii generale, nivelul de cheltuieli al gospodăriilor intervievate corespunde cu nivelul veniturilor.

Dacă numărul copiilor per gospodărie este aproximativ similar între cele trei categorii de gospodării (~0,65 copii sub vârsta de 18 ani per gospodărie), atunci numărul total al membrilor influențează alocația de cheltuieli per membru al gospodăriei.

Predispunerea gospodăriilor de a economisi și investi este determinată în mod direct de faptul dacă beneficiază sau nu de transferuri de peste hotare, deși într-o măsură mai mică decât se presupunea:

- Ponderea venitului alocat pentru economii în cazul gospodăriilor fără migranți este doar cu 2,1% mai mică (la nivelul de 7,2%) decât în cazul gospodăriilor cu migranți și acces la transferuri de peste hotare (9.3%). În același timp menționăm că, gospodăriile cu migranți dar fără transferuri de peste

hotare, manifestă un comportament de economii vădit diferit (la nivelul de 2,3%).

- Dacă sumăm alocațiile pentru economii, investiții, cheltuieli de afaceri și rambursarea datoriilor (adică alocațiile neesențiale), rata economiilor / investițiilor se ridică la 15,5% pentru familiile fără migranți și 17,3% pentru familiile cu migranți și transferuri.

Alocațiile gospodăriilor pentru cheltuielile legate de studii, de asemenea, sunt influențate de accesul la remitențe. Aceste investiții în capitalul uman sunt cu 50% mai mari pentru gospodăriile cu migranți și beneficiare de remitențe, în comparație cu gospodăriile fără migranți (și cu 95% mai mari decât în cazul gospodăriilor cu migranți, dar fără remitențe.

În total, 11,2% din gospodării cu membri peste hotare nu beneficiază de transferuri de bani din partea migranților

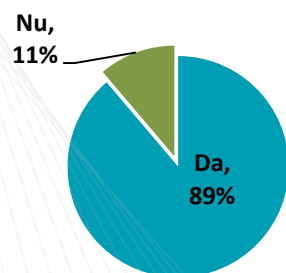

Diagrama 12: "Ați primit bani de peste hotare în 2009?"

După cum a fost menționat anterior, este necesară o analiză suplimentară a datelor

disponibile pentru acest fenomen.

Fiind întrebați "Cum a fost alocat venitul lunar al gospodăriei dumneavoastră, în mediu, în anul 2009?", următoarea imagine s-a conturat

CHELTUIELILE LUNARE ALE GOSPODĂRIEI <i>Toate sumele sunt în MDL</i>	Gospodării cu migranți (primesc bani de peste hotare)	Gospodării fără migranți	Gospodării cu migranți (nu primesc bani de peste hotare)
# gospodării (HH)	857	225	108
# membri ai gospodăriei în Moldova	2,437 (2,8 persoane/HH)	764 (~3.4 persoane/HH)	285 (2.64 persoane/HH)
Inclusiv # copii:	686 (~0.8 copii/HH)	165 (~0.7 copii/HH)	41 (~0.6 copii/HH)
Produse alimentare	1,546	1,195	988
Haine și îmbrăcăminte	468	339	191
Servicii comunale	679	569	620
Mobilă / tehnică / amenajare locuință	795	174	91
Servicii medicale	275	214	28
Studii	297	195	152
Economii	483	242	59
Investiții/Afaceri	285	175	128
Rambursarea datoriilor	124	100	73
Altceva	220	138	122
a. Total indicat de respondenți:	5,171	3,339	2,612
b. Total calculat din suma itemilor	5,172	3,341	2,452
Răspunsul la întrebarea de control 44:	5,171	NA	2,612
c. Cheltuielile medii per gospodărie	5,170	3,340	2,560
d. Cheltuielile medii per membru al gospodăriei	1,846	982	985

Diagrama 13: "Puteți să estimați modul în care a fost alocat venitul lunar al gospodăriei dumneavoastră, în mediu, în anul 2009?"

Mijloacele informale de transfer a banilor de peste hotare continuă să fie importante pentru piața moldovenească de transferuri

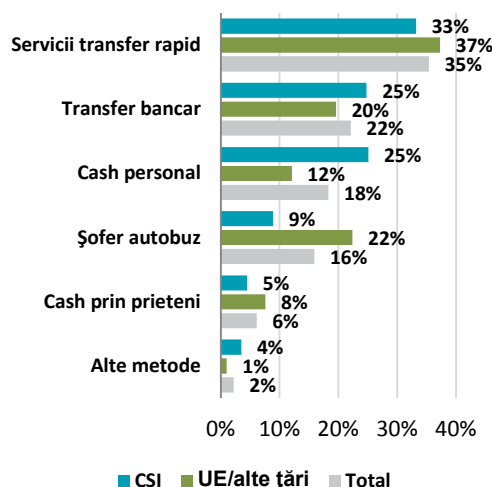

Diagrama 14: "Prin ce metodă gospodăria dumneavoastră primește banii de peste hotare?"

40,3% din transferuri financiare sunt efectuate prin canale neformale: fie personal de către migrant, de către prieteni, cunoscuți sau prin intermediul șoferilor de autobuse, rutiere.

Canalele formale, care includ băncile și serviciile de transfer rapid, sunt utilizate de către migrații a 57,5% de gospodării.

Diferențe semnificative, privind modelele de transfer utilizate de către migrații din țările CSI și UE, sunt ilustrate în diagrama de mai sus.

Când au fost întrebați care mijloc de transfer a banilor este 'cel mai preferat', majoritatea gospodăriilor au optat pentru bănci și servicii

de transfer rapid (64,3%) versus transfer în numerar prin intermediari (33,3%).

Gospodăriile beneficiare de remitențe au indicat următoarea frecvență anuală a transferurilor în 2009

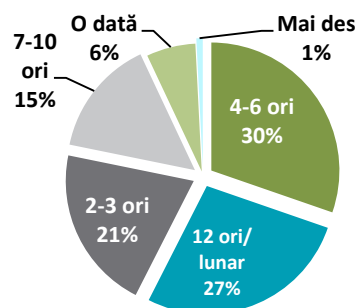

Diagrama 15: "Cât de des a primit gospodăria dumneavoastră bani de peste hotare în ultimele 12 luni (din Octombrie 2008)?"

Valoarea medie totală a transferurilor primite de gospodăriile din Moldova în decursul ultimelor 12 luni a fost de 36,900 MDL. Gospodăriile cu migrații, dar fără transferuri și gospodăriile fără migrații nu au fost luate în calcul. Suma medie transferată (cu media de 6,8 transferuri pe an) a fost 5,400 MDL. Studiul a înregistrat o descreștere semnificativă a valorii remitențelor în 2009. 47% din respondenți au indicat că în 2009 au primit mai puțini bani de peste hotare, comparativ cu anii precedenți. Doar 14% au raportat sume mai mari.

Privind în viitor, gospodăriile din Moldova sunt fie optimiste, 20,3% fiind în așteptarea de

sume de bani mai mari de a membrii aflați peste hotare, fie indeciși (50,6%).

Transferuri cu intenții de economisire sau investiție

	Respondenți	Suma
Economii	194 (din 857)	15,508 MDL
Investiții	142 (din 857)	23,658 MDL
Total		39,166 MDL

Diagrama 16: "Puteți estima valoarea transferurilor financiare primite de gospodăria dumneavoastră în anul 2009, pentru economii / investiții?" (doar gospodăriile cu migrații și transferuri în 2009)

23% din gospodării au raportat că o parte din transferurile de peste hotare primite în 2009 au fost destinate 'pentru economisire'. 77% din gospodării au folosit transferurile doar pentru consum. Suma medie anuală transferată cu scopul de economisire a fost de 15,500 MDL.

17% din respondenții cu transferuri în 2009 au beneficiat de transferuri cu scopul de a fi investite

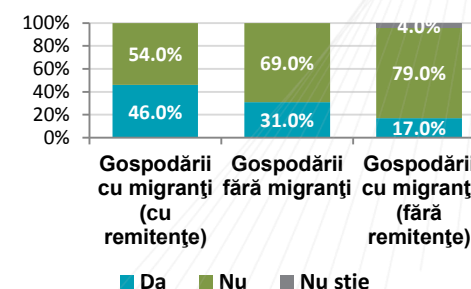

Diagrama 17: "Gospodăria dvs. face economii?"

Suma medie anuală transferată cu scopul de investire a fost de 23,658 MDL.

Când au fost rugați să indice în ordinea importanței 3 cele mai importante obiective de economisire a banilor, gospodăriile au oferit următoarele răspunsuri

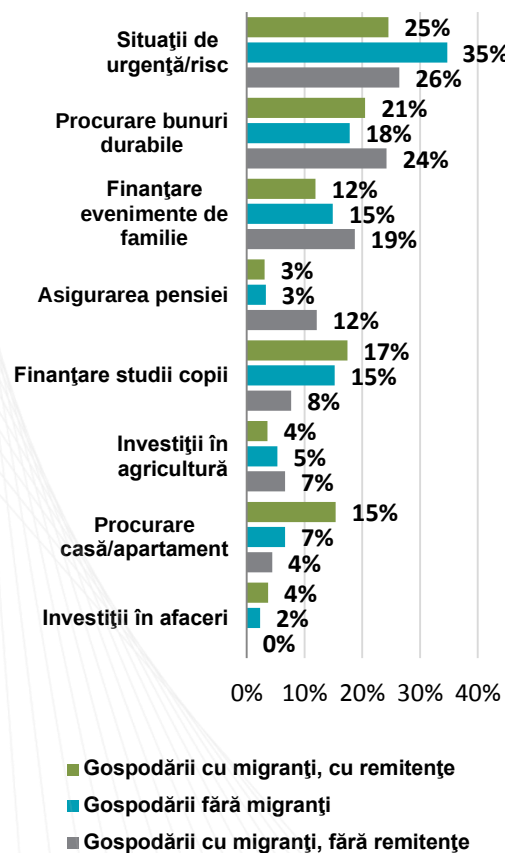

Diagrama 18: "Vă rog să indicați care sunt trei cele mai importante obiective pentru care strângeți bani / faceți economii"

Valoarea estimată totală a economiilor necesare pentru realizarea obiectivelor (celor 3 categorii de gospodării) menționate este următoarea

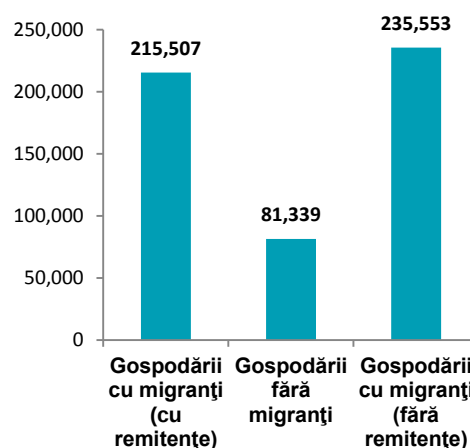

Diagrama 19: "Ați putea să evaluați suma totală de bani necesară pentru a realiza obiectivele menționate de Dvs. mai sus?" (în MDL)

Încrederea în atingerea obiectivelor de economisire variază la cele trei categorii de gospodării. Gospodăriile cu migranți și transferuri manifestă mai multă încredere (30,3% sunt fie 'foarte sigure' sau 'sigure'), în pofida faptului că necesită sume mai mari de bani (a se vedea diagrama de mai sus). Doar 14,4% din această categorie de gospodării este 'deloc sigură'.

Dintre gospodăriile cu migranți și economii, 41,9% au menționat că au 'o înțelegere cu membrii familiei de a păstra o parte din economii peste hotare.'

Rata economiilor păstrate peste hotare variază în felul următor

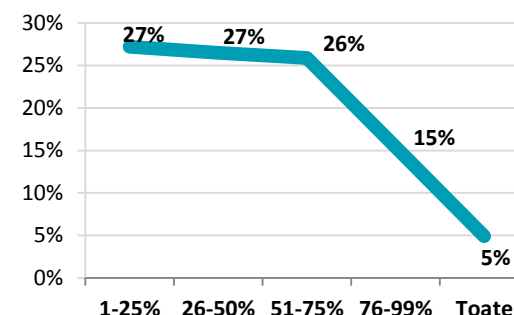

Diagrama 20: "Ce parte din economiile gospodării dumneavoastră sunt păstrate peste hotare?"

Când s-a adresat întrebarea despre locurile în care sunt păstrate economiile peste hotare și în Moldova, următoarea imagine s-a conturat

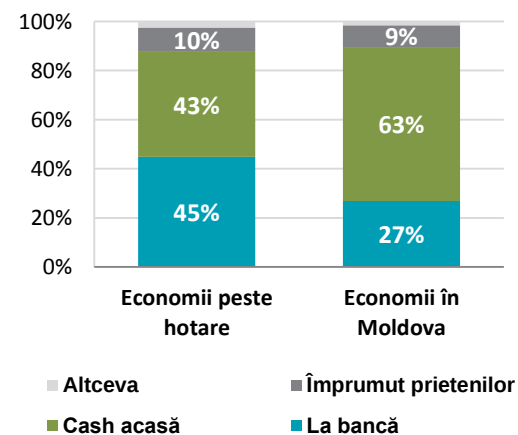

Diagrama 21: "Unde sunt păstrate aceste economii? (peste hotare sau în Moldova)"

Gospodăriile cu migranți și acces la transferuri manifestă o probabilitate de 2 ori mai mare de a avea cont bancar în Moldova.

În același timp, ponderea persoanelor care nu sunt deservite de bănci este foarte înaltă pentru fiecare tip de gospodărie, variind de la 66% la 84%

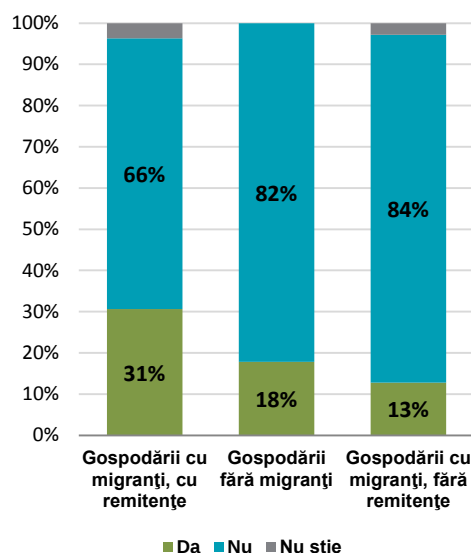

Diagrama 22: “Are cineva din membrii gospodăriei dvs. (inclusiv cei de peste hotare) cont bancar în Moldova?”

Cele mai atractive servicii bancare pentru toate tipurile de gospodării sunt, în ordinea importanței, asigurările de sănătate, depozitele pentru copii și pensiile private. Mai puțin atractive sunt creditele și cardurile de debit. Iar cele mai neatractive sunt hârtiile de valoare, acțiunile etc.

În calitate de tendință constatăm că, gospodăriile cu migranți și transferuri sunt mai mult interesate în toate tipurile de produse și servicii bancare

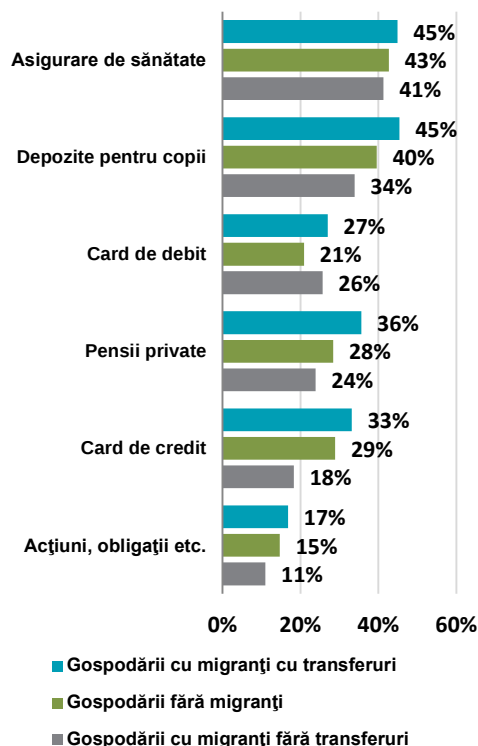

Diagrama 23: “Dacă băncile din Moldova ar oferi următoarele produse, ați cumpăra careva din ele?”

Majoritatea respondenților din fiecare categorie de gospodării au indicat ‘insuficiența venitului’ în calitate de motiv principal pentru care nu dispun de un cont bancar.

‘Lipsa de încredere’ și ‘riscul foarte înalt’ sunt factori importanți pentru gospodăriile cu migranți și transferuri

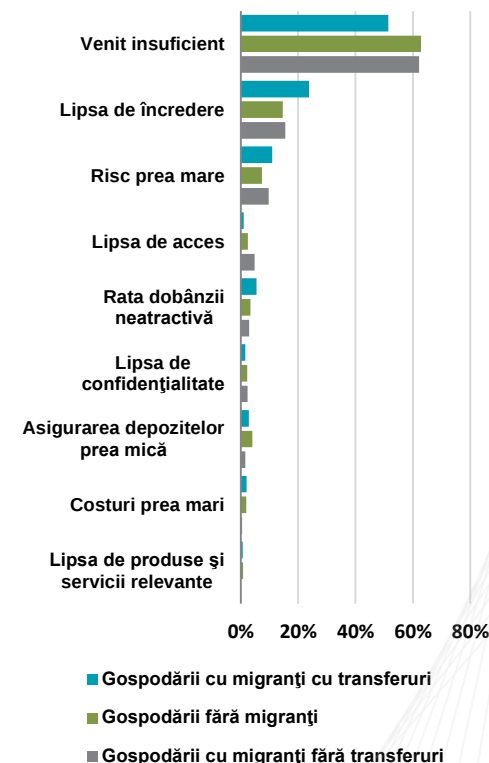

Diagrama 24: “Dacă Gospodăria dvs. nu deține cont bancar în Moldova, care este cauza? (clasificați după importanță)”

Factorul principal care determină alegerea unei bănci vizează rata dobânzii oferită de bancă, urmată de respectarea confidențialității și reputația băncii. Alți factori importanți vizează ‘simplitatea operării’ și ‘costuri/taxe’.

Gospodăriile cu migranți și transferuri de peste hotare sunt mai predispuse de a avea relații cu bănci și sunt, în general, mai sensibile față de acești factori când decid să coopereze cu o bancă sau alta...

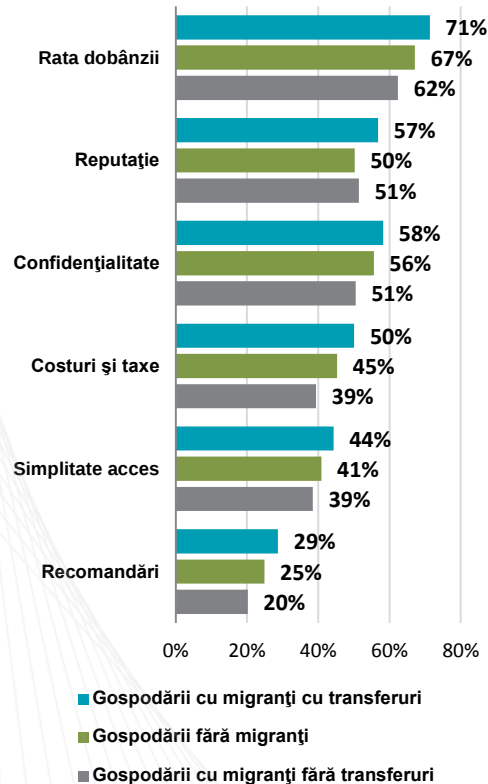

Diagrama 25: "Cât de importanți sunt următorii factori în decizia de a coopera cu o bancă?" (este prezentată doar categoria de răspuns „foarte important")

Aproximativ fiecare a zecea gospodărie a investit sau a oferit credit pentru afaceri în Moldova în trecut

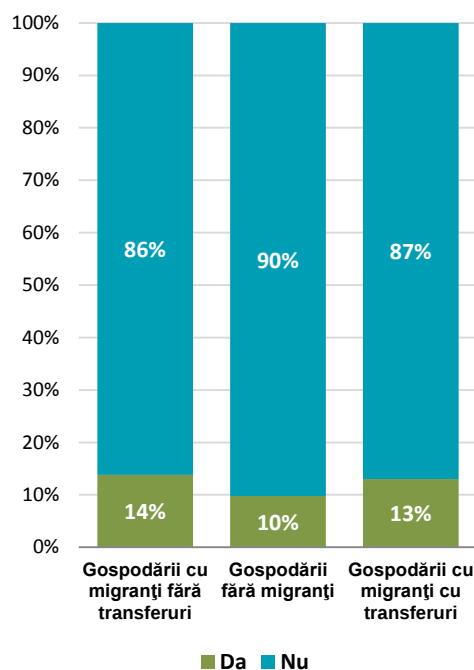

Diagrama 26: "În trecut, gospodăria dvs. a investit sau a oferit credit pentru afaceri în Moldova?"

Aceste investiții au vizat, în special, agricultura, construcțiile și comerțul. Foarte puține investiții s-au înregistrat în domeniul turismului și industriei

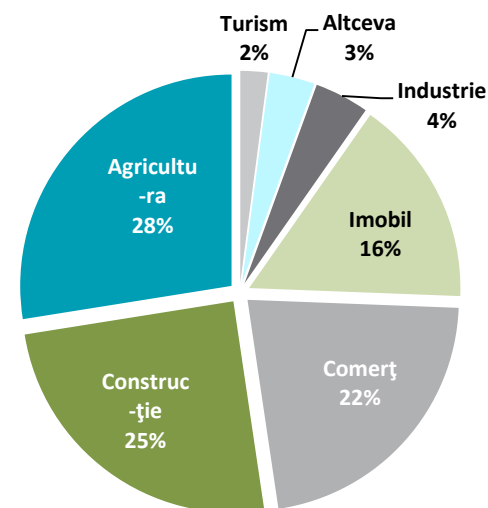

Diagrama 27: "Dacă da, în ce sectoare este această afacere?"

Marea majoritate (85.8%) a investițiilor a fost fie individuală, fie în cadrul familiei

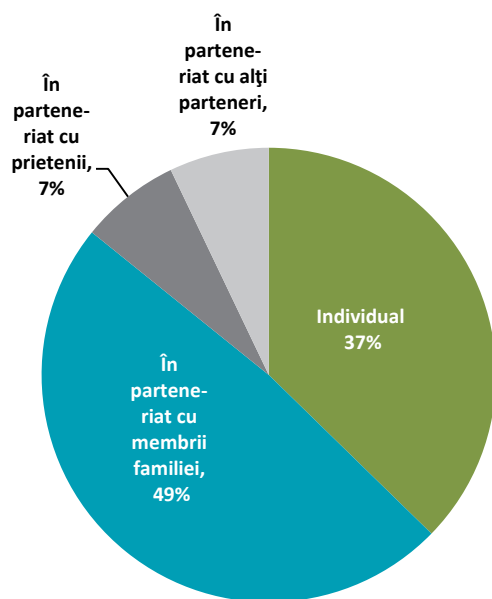

Diagrama 28: "Cine deține afacerea în care ați investit?"

Când comparăm investițiile din trecut, (după cum este descris în pagina anterioară) se atestă o tendință clară de creștere a interesului pentru investiții în viitor din partea gospodăriilor studiate

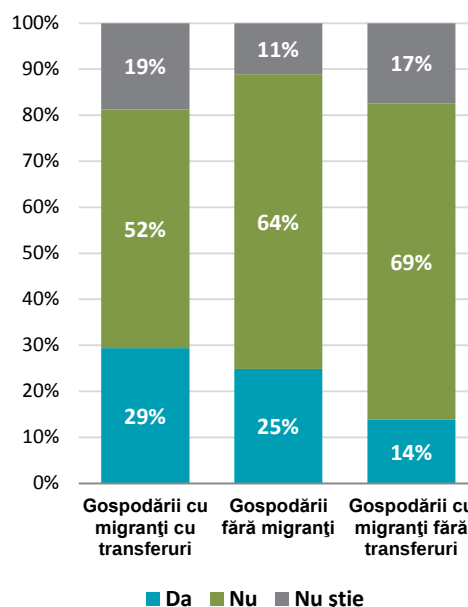

Diagrama 29: "În viitor, planifică gospodăria dvs. sau careva din membrii familiei să inițieze sau să extindă o investiție în vreo afacere din Moldova?"

Această creștere este preponderentă în cazul familiilor fără migranți – de la 10% la 25%. Pentru gospodăriile cu migranți și transferuri creșterea este de la 14% la 29%.

O constatare interesantă și neașteptată a studiului nostru se referă la un nivel redus de „urbanizare” în rezultatul procesului de migrare, în pofida faptului că cea mai mare parte a moldovenilor migranți lucrează peste hotare în centre urbane. La întoarcere, majoritatea migranților planifică să se stabilească cu traiul în localitatea lor de baștină, decât în Chișinău sau suburbie.

Acest fapt este ilustrat în diagrama de mai jos, care prezintă faptul că marea majoritate a investițiilor se intenționează să fie lansate în localitatea de origine a migrantului

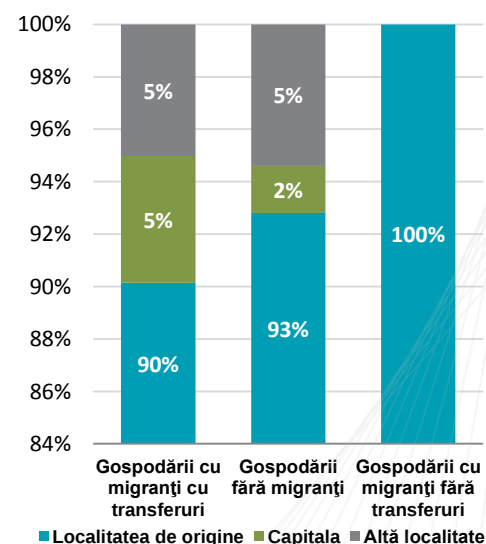

Diagrama 30: "Unde veți investi?"

Pentru gospodăriile cu migranți s-a înregistrat o tendință clară de a investi în comerț, industrie și servicii, și o diminuare a intențiilor

de a investi în construcții, agricultură și imobil. Turismul continuă să fie un sector cu interes redus

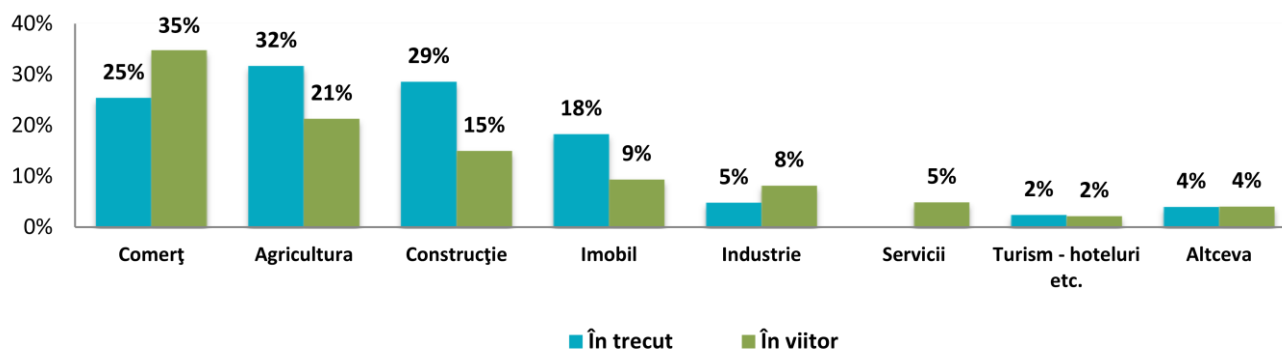

Diagrama 31: "În ce sectoare ați investit?", "În care sector intenționați să investiți?"

În general, 85% din gospodăriile studiate (atât cu migranți, cât și fără migranți) intenționează să suplinească investițiile lor din alte surse.

În medie, jumătate din gospodăriile cu intenții de a investi în viitor, planifică să suplimenteze investițiile prin intermediul creditelor bancare

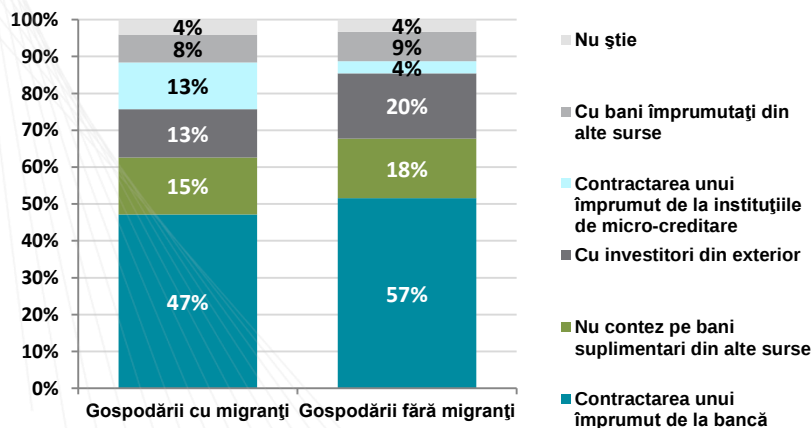

Diagrama 32: "Familia dvs. planifică să suplinească investițiile de mai sus prin alte mijloace, cum sunt ..."

Modelul anterior de a investi preponderent individual sau cu membrii familiei cel mai probabil se va păstra și în viitor.

Această constatare este confirmată de 90% din gospodăriile studiate cu intenții de investiții

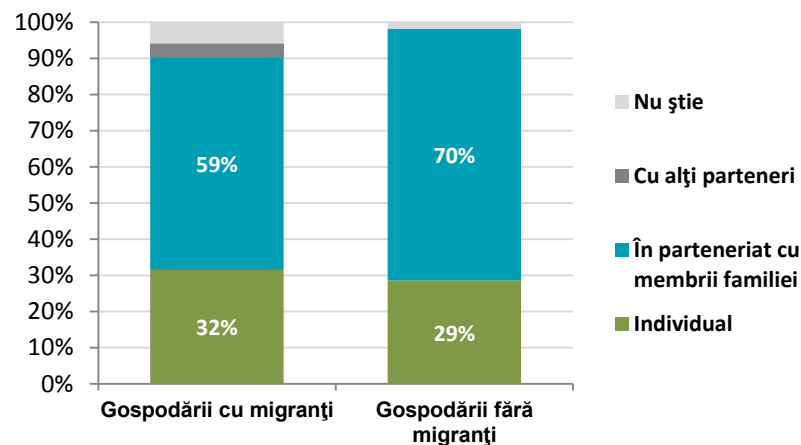

Diagrama 33: "Cum preferați să investiți în viitoarea afacere"